

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Historia Pelagiana Et Dissertatio De Synodo V.
Œcumenica In Qua Origenis ac Theodori Mopsuesteni
Pelagiani erroris Auctorum justa damnatio exponitur, &
Aquilejense Schisma describitur**

Noris, Enrico

Patavii, 1708

§. 5. Sanctus Gregorius Magnus Synodum V. approbat, ac Schismaticos
Episcopos Istriæ compescit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72486](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72486)

veritate illum verba mutasse. Quæ omnino consonantius, quibus sententiæ mutata causam Vigilii in Eutychio dedit testatus, se initio omiſſa studio deinde veritatis invenisse. Non igitur Pelagius II. Vigilii Constitutum ignoravit.

At clamat Hulloix: *Pelagium II. Papam non vidisse illud constitutum Vigilii inde probatur certissime. Certissime? Do aures.* Quia, inquit, cum scriberent Istri doctrinam Apostolicæ Sedis per Leonem, & successores ejus esse, mortuum ab hominibus damnari non posse, Pelagius respondit: *Nulla ejus testimonia subdidisti, quibus hanc sententiam firmareis.* Ex his infert: *Si autem Pelagius II. legisset constitutum Vigilii Papæ, ibi ea reperisset testimonia Leonis, & Gelasii, & ipsa met Vigilii &c. S. 19.* Illa quidem testimonia in ore erant Schismaticorum, atque ea antè Vigilium adduxerat Facundus Hermianensis in libris, & Epistolis pro tribus capitulis exaratis. Planè testimonia illa Leonis, & Gelasii non sunt ad rem, nec rectè adducta fuisse à Vigilio in Constituto ipsi Istri intellexere, undè verba silentes nomen tantum Leonis Magni produxerunt. Sanctus Leo Epist. 89. ad Theodorum Episcopum Foro-Julienſem in Gallia scribit eum, qui in peccato mortuus est, non posse abſolvi post mortem: *Si autem, inquit, aliquis eorum, pro quibus Domino supplicamus, quocumque interceptus obſtaculo à munere indulgentiæ præſentis exciderit, & priusquam ad constituta remedia perveniat, temporalem vitam humanam à conditione finierit, quod manens in corpore non receperit, conſequi exutus carne non poterit.* Idipſum docuit Sanctus Gelasius in Epistolâ ad Episcopos Dardaniæ de Acacio, qui vivus fuerat ab Apostolicâ Sede damnatus: *In hac autem, inquit Pontifex, persistens damnatione defunctus est, absolutionem, quam superſtes nec quaſivit omnino, nec meruit, mortuus jam non potest impetrare.* A hoc extrâ controversiam semper fuit, nec ullus, qui tria capitula proſcripſit, hoc in quaestionem vocavit, nempe hominem mortuum & damnatum ob peccata posse ab Ecclesiâ abſolvi, sed quaestio erat, an qui post mortem hæreticus vixisse probaretur, posset damnari; unde rectè dixit Pelagius, nullius Romani Pontificis testimonio opinionem Schismaticorum confirmari. Et quidem posse talem damnari post Sanctum Augustinum, & Synodum V. Pelagius I. ac reliqui Pontifices Vigilium Theodori damnationem postremâ definitivâ sententiâ publicantem secuti unanimi consensu pronunciarunt.

S. V.

Sanctus Gregorius Magnus Synodum Quintam approbat, ac Schismaticos Episcopos Istriæ compescit.

PELAGIO Secundo Gregorius ejusdem paulò antè in aula Mauricii Apocrisarius, licet invitus, ac reluctans, die 3. Septembris suffectus fuit; unus enim calamitoso tempore periculorum magnitudini parem animum gerebat. Huic verò, ut cætera, quæ præclarissima gessit, silentio præteream, maximæ curæ fuit, Synodum V. ubique recipi, in quam rem toto ferè sui Pontificatus tempore incubuit. Initio statim Severum Episcopum Aquilejensem datæ fidei prævaricantem (Ravennæ enim tribus capitulis damnatis coram Joanne Archiepiscopo ad Ecclesiam Romanam accesserat) Romam unâ cum cæteris Episcopis Schismaticis evocavit. Idem quò metum rebellibus inferret, à Mauricio Imperatore contrâ eosdem de-

cretum obtinuerat, quo Severo, ac collegis idem injungebatur. Hæc literæ Gregorii datæ sunt anno 590. mense Decembri. Cum verò Principis etiam literas contrâ Schismaticos impetravit, palam fit, initio statim Pontificatus contrâ Schismaticos ad Imperatorem scripſisse. Hæc Gregorius Lib. 1. Epist. 16. Severo mandabat: *Inminente latore præſentium juxta Christianissimi, & Serenissimi rerum Domini jussionem ad Beati Petri Apostoli cum tuis sequacibus venire te volumus, ut auctore Deo aggregatâ Synodo de eâ, quæ inter vos vertitur, dubietate, quod iustum fuerit, judicetur.* Eandem in rem, uti vicinior, excubabat Joannes Ravennas Episcopus, qui jubente Gregorio egit cum Romano Exarcho, ut Pontificis, atque Imperatoris literæ per Tribunal ad Severum deferrentur. Severus his acceptis mandatis timere statim, ac tremere, qui & læsæ fidei, & perjurii reus esset. Illicò tamen literas ad collegas dedit consilium, & opem implorans, qui citò citius Synodum coegerunt in commune consulturi. Hæc autem illis sententiâ stetit, ne ullus Romam ad Synodum proficisceretur; interim literas ad Mauricum Imperatorem mittere, quæ facti rationem redderent. Libellum supplicum Schismaticorum ad Imperatorem Nicolaus Faber ad Baronium tranſmiſit, quem appendici IX. tom. magnus annalium Ecclesiasticorum digeffor inseruit. Pseudosynodus Severo districtim per literas injunxit, ne quid novi in causâ suâ communi provincialium consilio deliberaret. In literis verò ad Mauricum Augustum datis hæc scribunt: *In hoc tempore iterum cognovimus Reverendum Papam Gregorium ad ejusdem Patris nostri exhibitionem misisse cum sacratissimâ vestra pietatis jussione, ut pro causâ ipsâ communionis ad Romanam deberet civitatem deduci.* Et quidem memoratam beatissimum Archiepiscopum Severum nostrum frequenti contestatione convenimus, ne nobis absentibus, & à se ad præſens divisis de communi causâ Ecclesiæ aliquid valeat definire. Hæc insuper addentes: *Contriti, atque luctu gravissimo lauciati ad ultimam desperationem pervenimus, ut ad illis judicium Metropolitana noster cogeretur occurrere, cum quo causa ipsa esse dinoscitur, & cujus communionem ab initio motionis causa hujus usque nunc decessores nostri, & nos cum omni populo evitamus.* Quò verò Imperatori popularium dissensionum metum incuterent, addidere: *Sic accensi sunt omnes homines plebium nostrarum in causâ istâ, ut antè mortem perpeti, quam ab antiquâ Catholicâ pariantur communionem diſſelli.* Nec mirum: pravam enim opinionem contrâ Synodum V. ex Magistrorum doctrinâ viri provinciales induerant. Illud vesanam eorum mentem publicat, quòd Apostolicæ Sedis judicium declinantes de Catholico dogmate Imperatoris sententiam sequi mallent: *Sint induciæ, inquit, & cum jussione sacratissimi imperii vestri parati erimus ad pedes vestrae pietatis occurrere, & nostræ fidei, atque communionis plenam reddere rationem.* Nam cum quo nobis causa est, & quem in communionem vitamus, judicem experiri non possumus, quod etiam sacratissimis legibus vestris statutum est, nullum posse Judicem esse in causâ, quâ adversarius comprobatur. Sed sicut semper Deus præſentiâ Christianorum Principum contentiones Ecclesiasticas sedare dignatur, hoc & nunc fieri supplicamus. Nomina Episcoporum, qui memoratum conventiculum conſarunt, hæc ipsa sunt.

Ingenius Sabionensis in secundâ Rhetiâ.

Maxentius Episcopus Julienſis.

Laurentius Bellunensis.

Augustus Concordiensis.

Agnellus Tridentinus.

Junior Veronensis.
Fonzeus Feltrensis.
Felix Tarvisinus.
Horontius Vicentinus.

Quod enim in editionibus Baronii Horontius dicitur Episcopus Ecclesie Venetiae, & Agnellus Trajectinae, error est ex codice Fabri corrigendus ex subscriptione Synodi Gradensis sub Heliâ anno 579. Novi tamen Episcopi suffecti fuerant, nam Solacio Veronensi Junior, Clarissimo Concordienfi Augustus, Rustico Tarvisino Felix successerant, pravis tamen decessorum opinionibus imbuti. Huic autem Synodo nec Severus, nec quispiam alius ex Istriâ Episcopus adfuit, horum enim Urbes maritimae in Imperatoris potestate perseverabant, & Longobardi barbari, ac suspiciosi homines ægrè ferebant suarum Urbium Episcopos cum iis, qui Imperatori subjectas urbes regebant, convenire.

Interea Severus apud Gradum Synodum alteram cum Istriâ Episcopos habuit, atque in unam sententiam itum, ut à Pontifice Cæsarem appellarent. Hinc tres epistolae ad Mauricium missae sunt; utraque Pseudosynodus scripsit, privatas etiam Severus addidit, quod ex scripto Mauricii ad Gregorium intelligitur. Callidi homines Imperatori assentantes contestati sunt, quotidiana vota, ac preces se fundere pro Principum incolumitate, & victoriis: nihil sibi magis cordi esse, quam ut ejectis barbaris afflictissimae provinciae pace datâ, vel saltem pacis induciis ad Imperatorem accedere possent, ejusdem sententiam audituri. Mauricius hisce literis acceptis à priori sententiâ discessit, atque hæc Gregorio rescripsit: *Quia igitur & tua Sanctitas cognoscit præsentem rerum Italicarum confusionem, & quod oportet temporibus competenter versari, jubemus tuam Sanctitatem nullatenus molestiam eisdem Episcopis inferre, sed concedere eos otiosos esse, quousque per providentiam Dei & partes Italiae pace aliter constituantur, Episcopi Istriæ, seu Venetiæ iterum ad pristinum ordinem redigantur.* Mauricii, ac Schismaticorum literas Baronius exhibet in appendice tom. 9. Etenim verebatur, ne vi adhibita Istros ad Longobardos proniores faceret, sub quorum dominio liberè poterant in schismate perdurare. Eadem mandata accepit à Mauricio Romanus Exarchus, à quo cum hæc ipsa intellexisset Joannes Ravennas, certiorum per literas Gregorium fecit, qui respondit: *De causâ verò Episcoporum Istriæ omnia, quæ mihi vestra fraternitas scripsit, ita esse jam antè deprehendi in iis iussionibus, quæ ad me à piissimis Principibus venerunt, quatenus me interim ab eorum compulsionem suspendere. Ego quidem pro iis, quæ scripsistis, zelo, atque ardori vestro valdè congaudeo, debitoremque me vobis multipliciter factum profiteor. Scitote tamen, quia de eadem re Serenissimis Dominis cum summo zelo Dei, & libertate rescribere non cessabo.* Lib. 2. Epist. 32. Hic est ille Joannes, à quo ad hæresim impulsus Severus, aliosque Istriæ Episcopos Sigonius, Panvinius, Rubeus, ac Scriptores rerum Foro-Julienisim perperam prodidit, ut superius adnotavimus. Cæterum Gregorius nihil obtinere potuit à Mauricio vivente Romano Exarcho viro inertis, atque avaro, nec non Gregorio semper infesto, undè Sanctus Pontifex ad Sebastianum Serinensem Episcopum semel scripsit: *Romani in nos malitia gladios Longobardorum vicit.* Joannes quidem scripserat incensam à barbaris Aquilejam, Severus, ac cives inopiâ rerum laborare, cui iisdem in literis tale responsum Pontifex dedit: *De hoc, quod dicitis*

incensæ civitati Severi Schismatici eleemosinam esse mittendam, idcirco vestra fraternitas sentit, quia quæ contra nos præmia in palatium mittat, ignorat. Quæ etsi non transmitteret, nobis considerandum fuit, quia misericordia prius fidelibus, ac postea Ecclesie hostibus esse faciendâ.

Sub id temporis Gregorius ad Schismaticos etiam literas dedit, nam Joanni Ravennati scripsit mense Julio, Schismaticis verò mense Augusto. Illi quidem significaverant, gravem se pati persecutionem, gloriari tamen, quod pro fide tot molestias subirent: addebant, quod à receptâ V. Synodo in præscriptionem Calchedonenfis Concilii inter alias provincias maximè flagellaretur Italia. Imperatoris etiam recentia decreta objecerunt, quæ inter funestissimi belli tumultus quicquam innovari vetabat. Gregorius graves hæc sententias reposuit: *Persecutio, dum non rationabiliter susinetur, nequaquam proficit ad salutem. Martyrem non facit pœna, sed causa. Incongruum nimis est de ea vos, quam dicitis, persecutione gloriari, per quam vos constat ad æterna præmia minimè proveci. Reducat ergo charitatem vestram tandem integritas fidei ad matrem, quæ vos generavit, Ecclesiam.* Postea exemplo Romæ id temporis à Gothis captæ, cum Vigilus Constantinopoli existens Theodorum Augustam damnarat, affligi etiam justo Dei judicio Italiam ostendit, vel cum maximè Romani Pontifices recta imperant. Scio hanc Epistolam, quæ recitatur lib. 2. num. 36. Indiçt. X. inscribi: *Universis Episcopis per Hiberniam.* Et reapse ad Hibernos datam putat Baronius ad annum 566. & cum eo Bollandi operis continuatores Godefridus Henschenius, & Daniel Papebrochius viri doctissimi, & non modò de hominibus, verum etiam de Superis benemeriti ad diem 12. Martii in notis ad cap. 1. lib. 3. de Vita S. Gregorii Papæ. Sed cum eâ tempestate nullos de tribus Capitulis in Hiberniâ tumultus fuisse sciamus, nulla enim id veterum monumenta prodidere, non assentior. Consului codices Vaticanos, & nusquam Hiberniam in laudatæ epistolæ epigraphe legi. In Codice num. 617. pag. 46. item in altero num. 618. pag. 28. ita inscripta legitur Epistola illa 36. *Gregorius universis de trium capitulorum causis.* At in codice num. 620. pag. 34. inscribitur: *Universalis de trium capitulorum causa.* Joannes Diaconus lib. 3. cap. 1. scribit de Gregorio: *Jam Ligures, Venetos, Hibernos, aliosque à schismate sub libello confesos Calchedonensem Synodum venerari compellens ad unitatem S. Ecclesie revocarat.* Et certè P. Lupus ad Episcopos Iberiæ, non Hiberniæ scriptam illam epistolam arbitratur in notis ad Synodum V. cap. 6. Sed neque hoc vero consonat; nam Iberi, seu Hispani Gregorio Ecclesiam regente non erant divisi ab unitate Ecclesie, immò in Synodis Toleti anno 589. Hispani 590. Romanam Apostolicam fidem cum Rege Reccaredo susceperant, quod ad quæstionem tertiam eodem capite fatetur P. Lupus. At illi Episcopi, quibus scribit Gregorius, erant Schismatici, ut ex datis verbis Gregorii patet, quod & in fine epistolæ repetit inquiring: *Tanto citius ad Matrem vestram, quæ filios suos expectat, & invitat, Ecclesiam redeatis, quanto vos ab ea quotidie expectari cognoscitis.* Quare Hispani Episcopi haud eas literas accipere. Video quidem S. Isidorum pro tribus capitulis Schismaticis favere, ut cap. 9. §. 2. in fine monstratum est. Sed vir doctissimus illa dixit, quod rem non intellexit, nisi ex Tunonensis Chronico, ac Facundi Hermianensis libris: nullas eâ de re Gregorii Epistolas legit, quod de eo testatur S. Idelfonsus Archiepiscopus. Et

ipse Isidorus in libro de scriptoribus Eccles. cap. 27. duas ad Leandrum, qui Isidori, & frater, & decessor fuit, literas Gregorii se tantum vidisse testatus felicem illum dicit, qui cætera tanti Pontificis scripta perlegerit. Profecto si illa epistola scripta est ad Hispaniæ Episcopos, quomodo Isidorus Gregorii cœtaneus illam ignorasset? erat enim encyclica ad omnes provinciæ Episcopos. Non vidisse verò illam Isidorum certum etiam est, eò quòd Theodorum nunquam insignem Ecclesiæ Doctorem dixisset, qui in eadem epistolâ asseritur *non injustè damnatus*. Ex his sanè mihi certum est, epistolam illam trigessimam sextam scriptam esse ad Episcopos Istriæ, nam & illi schismatici erant, & eo ipso tempore à Gregorio patii se persecutionem conquerebantur, & Joannes Diaconus ex literis Pelagii I. corrigendus est, qui scribit ad Narsetem, *Ligures, Venetos, Istrios* Episcopos schisma conlasse. Errat verò idem Scriptor, dum asserit, Schismaticos Gregorio compellente Synodum Calchedonensem veneratos esse, cum illi ob præsentem venerationem erga Synodum Calchedonensem Gregorio, uti diximus, contradicerent. Rursus alter palmaris ejusdem error emendandus est, dum lib. 4. cap. 38. scribit, Severum ab Exarcho Ravennam deductum, *ubi veritus cum Gregorio Synodalem habere conflictum ad unitatem S. universalis Ecclesiæ mediante Joanne Ravennate Pontifice remeavit*. Nam hæc sub Pelagio Pontifice, & Smaragdo Exarcho contingere, Gregorio verò ad Synodum evocanti Mauricii literis fretus non obtinuit.

Quousque Romanus Exarchatum tenuit, nulla Gregorio spes adfuit Schismaticos corrigendi. Illi Apostolicæ sedi rebelles pravos mores induerant, scribente eodem Gregorio lib. 7. Epist. 67. *Perversi autem homines, qui trium capitulorum occasione repertæ Ecclesiasticam disciplinam fugiunt, de suis carnalibus actibus reprehendi pertimescunt, subesse Sedis Apostolicæ præceptis nolunt, & nos quasi de fide reprehendunt, quam ipsi nesciunt. Et dum neque in fide recti sunt, neque in bonis operibus intenti, student, ut certare pro fide videantur; sicque fit, ut quotidie de virosiores fiant, dum in eis culpa profusecit, quæ quasi de zelo fervoris videri etiam laudabilis apperit*. Neque verò in pessimos mores plebs schismaticorum sola defluerat, cum nihilo melior fuerit ipsorum Præfulum vita. Ipsi populi ad fidei unitatem accedentes contrà eosdem ad Mauricum hortante Gregorio Papâ profecti sunt. Eos autem commendatitiis literis Pontifex prosequutus ait: *Latores presentium, qui de Istriorum schismate ad unitatem Ecclesiæ Deo miserante reversi sunt, multa de pravitate Episcoporum, qui in illis partibus sunt, conqueruntur, & quia eâ pro re Constantinopolim festinantes &c.* Anno 598. mortuo Ravennæ Romano Callinicus novus in Italiam Exarchus advenerat; quare Gregorius reducendis schismaticis totus incubuit. Sed nec illi legniter rem curabant; nam ad Callinicum mandata à Principe impetrarunt, queis illi injungebatur, ne Istriæ Ecclesiæ ob Schisma ullâ molestiâ afficerentur. Idem Mauricii decretum missum fuit ad Basilium strenuum Romani exercitus Ducem, ac Gregorii amantissimum. Porrò cum hic ad schismaticos compescendos per literas à Pontifice hortaretur, regiis se decretis impediendi respondit, cui Gregorius rescribens ait: *Quod autem exemplar iussionis, quæ ad vos pro Schismaticorum defensione transmissa est, mihi ostendi voluistis, pensare sollicitè dulcissima mihi vestra Excellentia debuit, quia quæ vris iussio ipsa subrepta est, non tamen in eâ vobis præceptum est, ut venientes ad unitatem Ecclesiæ ve-*

pellatis, sed ut venire nolentes hoc incerto tempore non compellatis. Lib. 7. Epist. 9. Degebat in Basilii aula Justinus vir eloquentissimus, sed schismaticus; at Gregorius Basilium rogavit, ut hunc Romam mitteret schisma ejuraturum, vel hoc præstare recusantem ab obsequio dimitteret dicens: *Ubi dominus Justinus consilium præbet, qui pacem cum Catholicâ Ecclesiâ non habet, ibi non possunt heretici adduci*. Ibidem.

Interea Caprulæ Episcopus (est autem Caprula insula in æstuariis Veneto litori proxima Caorle modò insulanis nuncupata) cum universâ plebe ad unionem Ecclesiasticam accedere volens, Callinicum Exarchum convenit. Quod ubi Severo, qui è proximo in rem Schismaticorum vigilabat, innotuit, Episcopum à sancto proposito dimovit. Quæ cum plebs accepisset, per nuncios à Gregorio Catholicum Episcopum postulavit. Gregorius cum Mariniano Antistite Ravennate Joannis successore per literas egit, ut ejectum Episcopum ad unionem Ecclesiæ hortaretur, qui si pervicax in Schismate persistisset, Orthodoxum Episcopum Caprulanis consecraret, *eamque insulam, inquit, in suâ diocesi habeat, quousque ad fidem Catholicam Istrii Episcopi revertantur, ut & unicuique Ecclesiæ suæ dioceses jura servemus, & destituta à Pastore populo non desit protectio, & cura regimini*. Hæc sunt vera initia Episcopatus illius insulæ, quæ tamen tabulæ Ughelli tomo quinto ex Dandolo statuunt ad annum 605. quasi Episcopus Concordiæ nolens Schismaticis communicare eò cum plebe se receperit. At ex Gregorio, qui primus Caprulæ sedit Episcopus, ex *Pannoniis veniens* renunciatus fuerat, & eodem Episcopo violenter expulso alius illic fuerat ordinatus. Lib. 7. Epist. 10. Indict. II. inchoatâ, hoc est anno 598. Ad eosdem Caprulanos literas humanissimas dedit lib. 7. Epist. 99. incriptas *Gregorius habitatoribus Capræ insulæ*. Sanè Viri militares Gregorii vota sedulo promovebant. Basilium Mauricii Dux strenuam operam navabat, quò Schismatici à rebellionē recederent. Hinc gratias eidem viro illustri referens Gregorius: *Inter alia, inquit, laudanda, quæ agitis, qualiter vos contrà Istriorum schisma pro unitate Ecclesiæ amoris olim fervor accenderit, & multorum testificatione, & nostrorum modò planè relatione cognovimus. Unde Redemptoris nostri misericordiam exoramus, ut sua vobis in omnibus gratia suffragetur, & effectu vos impleat, quod velle concessit*: Lib. 7. Epist. 93. Hic Basilium victorias nuper ex Sclavis reportaverat ex Epist. 9. ac pro pace cum Agilulpho Rege Longobardorum egerat, ex Epist. 102. ejusdem libri septimi. Mastaloni, itemque Theodosio viris illustribus, quòd eadem rei incumbenter, actæ gratiæ Epistolâ 94. & Epist. 95. Gulsarem militum Magistrum hisce commendat: *Cognovimus namque, quòd inter curas injunctæ vobis gubernationis illarum partium, nempe Istriæ, præcipuam de animarum lucris sollicitudinem habeatis, & ita errantium corda ad unitatem festinare vos Ecclesiæ revocare, ut quantum ad desiderium vestrum pertinet, nullum illic ab Apostolicâ segregatum remanere velit Ecclesiâ*. Et postea: *Quantalibet enim sit temporalis affluentia, vel certè prosperitas, habet finem suum terminum mortis. Hoc verò quòd de animarum lucris apprehendistis studium, tenet fixam spei suæ certitudinem, aeterna scilicet vitæ retributionem*. Cum Marcellinus vir magnificus à Mauricio ad regiam evocatus esset, quòd in causâ Istriorum laboraverat, Anatholio etiam, atque etiam eundem commendat.

Verùm non solum virorum, sed & Reginarum operam ad tollendum Schisma imploravit. Cum accepisset

set Theodelindam Agilulphi Longobardorum Regis uxorem à Constantii Episcopi Mediolanensis communione se suspendisse, quod ille tria capitula dato sacramento damnasse dicebatur, literas eidem destinavit lib. 3. Epist. 4. in quibus Synodum V. laudat, ac defendit. Theodelinda ab Episcopis quibusdam seducta, quorum sanè unus erat Episcopus Brixienfis ex lib. 3. Epist. 37. ab Ecclesiæ Catholicæ communione se segregarat. Cùm verò Gregorius à Constantio intellexisset, illis literis, in quibus Synodi V. mentio erat, posse Reginam offendi, iterum ad eandem rescripsit nihil de illâ Synodo interlocutus; hæc literæ datæ sunt mensè Junio indictione XII. anno scilicet 594. In eis autem Gregorius professus est quatuor se Synodos recipere, addens anathema illi se dicere, qui earundem quatuor Synodorum maximè autem Calchedonensis, de quâ quibusdam imperitis hominibus nata est Superstitionis occasio, fidei addere, vel demere præsumit. In eandem sententiam etiam ad Constantium scripsit eundem monens, ut Brixienfisbus ita responderet, ut sub anathematis interpositione fateamini, neque vos aliquid de fide Calchedonensis Synodi imminuere, neque eos, qui imminuunt recipere, & quoscumque damnavit damnare, & quoscumque absoluit absolvere. Schismatici enim illud ad nauseam usque inculcabant, à Romanis Pontificibus Calchedonensis Synodi fidem decurtari; de quâ responsione Gregorii inferius ex eodem, & Pelagio II. plura addemus. Halloix lib. 4. q. 10. §. 12. priorem epistolam, in quâ mentio Synodi V. habebatur, suppressam à Gregorio objicit, ne Regina scandalizaretur. Aliam verò, in quâ nec verbum de illâ Synodo dicitur, obtrudit, inculcatque. Sed & legenda illi fuerat libri duodecimi epistola septima ad eandem Reginam, ex quâ non modò Synodum V. à Theodelindâ receptam fuisse intelligimus, sed & Secundini Abbatibus contra eandem objecta fuisse à Theodelindâ ad Gregorium transmissa, ut datis solutionibus dubia illa dissolveret. Gregorius tamen podagræ dolore caufatus haud celere responsum dedit; hæc autem scribit: *Eam tamen Synodum, quæ piæ memoria Justiniani tempore facta est, per latores presentium transmissi, ut prædictus filius meus dilectissimus ipsam relegens agnoscat, quæ falsa sunt omnia, quæ contra Sedem Apostolicam, vel Catholicam Ecclesiam audierat.* Hæc posteriores literæ datæ sunt Indict. 7. inchoatâ anno 603. Idem Pontifex cum Brunichildâ etiam Sigeberti Francorum Regis conjuge egit, ut Schismaticos, qui in Galliis degebant, ad Ecclesiam revocaret, hæc ad eorum ignominiam scribens lib. 7. Epist. 5. *Nam non ob aliud ignorantie suæ habentis cæcitate voluntur, nisi ut Ecclesiasticam fugiant disciplinam, & perversè habeant, ut voluerint vivendi licentiam, quia nec quid defendant, nec quid sequantur, intelligunt.* Quod ultimam exemplo legati à Brunichildâ ad se missi confirmat, ita ut is, inquit, qui ad nos à vestra Excellentia missus est, cum quaereretur à nobis, cur ab universali Ecclesiâ separatus existeret, se ignorare professus sit; sed neque quid diceret, neque quid aliud audiret, valuit scire. Extat etiam lib. 7. Epistola 53. ad Secundinum Monachum, in quâ Ibæ epistolam jure damnatam probat addens: *Hæc paucis dixi, quia ex quibus præcipue causis hæc in re dubitationem tuam charitas habeat, in epistolis non inveni.* Ita ille indictione II. cuius post quinquennium nempe indictione VII. difficultates postea cognovit.

Sed quotidie Gregorii conatus pro profligando schismate divinum Numen prosperabat. Prudentius, & Petrus Istriæ Episcopi per Castorium Gregorii

Notarium eidem significarunt, optare se Romam ad ipsam pergere, modò nulli molestiæ obnoxii fierent, quibus Pontifex singulari humanitate in hæc verba rescripsit: *Hortor dilectissimi fratres, ut ad me venire, sicut præfatus sum, debeat, dummodo ratione perceptâ ad concordiam sanctæ universalis Ecclesiæ dissensio vos nulla dissociet. Hoc tamen certa sit vestra charitas, quia vos & cum affectu, quo decet suscipiam, & cum gratiâ relaxabo, nec aliquam vos, vel quoscumque alios, qui pro hac ad me causâ venire voluerint, afflictionem, vel molestiam sustinere permitto.* Hi quidem ad Ecclesiam accesserunt, & Catholicum etiam Episcopum Candianum Patriarcham Gradensem consecrarunt, ut ex literis Joannis Schismaici Aquilejensium Episcopi inferius dicemus, ubi nominantur Petrus, & Proventius Episcopi Istriæ. Firminum etiam Tergestinum Episcopum Severi Schismatici successorem, cùm ad Ecclesiam venisset, literis fovit: *Nobis ergo, inquit, omnino cura erit de fraternitatis tuæ quiete, ut dignum est, cogitare, quia postquam nobiscum iam Deo protegente unus es, non aliter utilitates tuas, quàm nostras attendimus.* Sacram etiam vestem eidem cum literis dono misit. lib. 10. Ep. 38. At Severus Aquilejensis Episcopus Firmini conversione intellectâ, infremuit, ac rabie plenus arte, & vi illum aggressus est. Libeat hæc à Gregorio accipere: *Severus Gradiensis Episcopus, ait, eiusdem caput Schismatis eum, nempe Firminum, diversis præmiorum crepit, si posset, suasionibus à bono revocare proposito, quod cum perficere posse Deo adiutore minime vidisset, seditionem illi suorum civium excitare non timuit. Quanta verò prædictus frater, & coepiscopus noster Firminus ex eadem immisione pertulerit, pleniùs illic, ac verius à vicino poteritis agnoscere.* Lib. 11. Epist. 38. Scriptæ sunt hæc literæ anno 603. ad novum Italiæ Exarchum Flavianum Smaragdum, quem Mauricius iterum Italiæ præfecerat. Hic antè sexdecim annos, eodem magistratu fungeretur, hunc ipsum Severum captivum Ravennam deduxerat; quare inde ipsum commendans epistolam orditur Gregorius: *Olim novimus, inquit, Excellentissime fili, quo desiderio, quive conversione animi pro adjuvantiâ Dei Ecclesiâ in Istria videlicet partibus zelo Redemptoris nostri amore æternæ mercedis studii vestri fervor exiit.* Et iterum: *Excellentiam quapropter vestram paterno salutantes affectu petimus, ut zeli vestri in hac causâ olim exhibiti, nunc vehementius fervor incandeat, tantoque vos contra hostes Dei vindices, defensoresque reperiant, quanto apud Deum preciosior est anima, quàm defensio corporis. Amet vos contra devios ipsa, quæ in vobis fidei viget rectitudo, redintegretur vestris temporibus, quod in illis est partibus scissum corpus Ecclesiæ.* Ex quibus patet, factum esse, quod Paulus Diaconus ait, Smaragdum ob captum sub Pelagio Papa Severum à Demone correptum, & quod addit Sigonius, ea de causâ à Maurizio dignitate privatum, cùm Gregorius ob illud rectè factum Smaragdum plurimum commendat, & ex præteriti facinoris memoriâ in novum iterum contra Severum dandum exemplum provocet. Hæc paulò antè occisionem Mauricii contingere.

Cùm Schismatici ad Ecclesiasticam unionem redibant, juramenti formulam à Gregorio constatam recitabant, quam exhibuit S. Pontifex lib. 10. Epist. 31. At Cardinalis Baronius in addit. ad romum 9. ait desiderari in Gregorii libris fidei professionem, quam recitabant Schismatici, dum ad Ecclesiam revertebantur, accepisse se illam tamen à Nicolao Fabro, quam ibi inserit. Sed profectò eadem iisdem omnino verbis habetur libro 1. Epist. 24. ad Patri-

triarchas in fine, incipit ab illis verbis: *Præterea, quia corde creditur ad iustitiam usque ad finem Epistolæ.* Etenim hic in Ecclesiâ mos id temporis vigeat, ut quoties (verba sunt Gregorii) in quatuor præcipuis sedibus Antistites ordinantur, synodales sibi Epistolæ vicissim mittant, in quibus se sanctam Calchedonensem Synodum cum aliis generalibus Synodis custodire fateantur. Quare Gregorius acceptis Imperatoris literis, queis ipsius consecrationem ratam habebat, quinto sui Pontificatus mense elegantissimam Synodicam Epistolam ad Patriarchas misit, in cuius fine ait: *Sicut sancti Evangelii quatuor libros, sic quatuor Concilia suscipere, & venerari me fateor.* Quibus sigillatim approbatis, de Quintâ Synodo hæc addit: *Quintum Concilium pariter veneror, in quo Epistola, quæ Ibe dicitur, erroris plena reprobatur, in quo Theodorus personam mediatoris Dei, & hominum in duabus substantiis separans ad impietatis perfidiam cecidisse convincitur, & in quo scripta quoque Theodoriti, per quæ Beati Cyrilli fides reprehenditur, ausu dementiæ prolata refutantur. Cunctas verò, quas præfata veneranda Concilia personas respuunt, vespuo, quas venerantur, amplector, quia dum universali sunt consensu constituta, se, & non illa destruit, quisquis præsumit, aut solvere, quos religant, aut ligare quos solvunt. Quis ergo aliter sapit, anathema sit.* Hac celeberrimâ, atque illustrissimâ tanti Pontificis confirmatione Quinti Concilii auctoritas stabilitur, & Resentioris Origenis advocati figmenta penitus dispelluntur. Audio tamen eundem hæc inclamantem: *Non vidit proinde, non vidit Gregorius Vigili Constitutum, neque illi quoque Pontifices viderunt, qui Gregorium in hac de tribus capitulis opinione secuti sunt.* Verum cimмериis prorsus tenebris immerfus censetur, qui tantam Romanæ Ecclesiæ ignorantiam affricet; nam cognovisse illos Pontifices Constitutum Vigili, & eisdem abrogationem, quam Halloix non vidit, superius satis evidenter demonstratum est, ut nihil penè solidius hic iterum addi posse videatur.

Anno 602. exeunte Mauricius Imperator unâ cum filiis à Phocâ die 27. Novembris occisus fuit. Gregorius his acceptis gratulatorias ad novum Imperatorem literas dedit lib. 11. Epist. 36. in quibus Mauricii tempora perstringens ait: *Quiescat felicissimis temporibus vestris universa Respublica, prolata sub causarum imagine præda pacis. Cessent testamentorum infidia, donationum gratiæ violenter exactæ &c.* Et Epist. 43. ad eundem Phocam: *Remoto iugo tristitiæ ad libertatis tempora sub imperiali benignitatis vestræ pietate pervenimus.* Gregorius nunquam faventem habuit Mauricium, qui ut in aliis, ita in Schismaticis revocandis suis eundem semper mandatis impedivit, nec ullis Pontificis precibus, vel aliorum eam in rem inflecti potuit, undè Severo Schismaticorum Coryphæo audacia creverat. Hinc accidit, ut, teste Gregorio, nullus de more Diaconus Constantinopolim delegari posset, qui Romani Pontificis Apocrisarium apud Principem ageret: *Dum ministri omnes, inquit Epist. 43. huius nostræ Ecclesiæ contrita, asperaque tempora cum formidine declinarent, atque refugerent, nulli eorum poterat imponi, ut ad Urbem regiam in palatio permansurus accederet.* Itaque Mauricius protectionis Schismaticis præstitæ, quâ illi muniti sancti Pontificis conatus semper eludere, reus pœnas tandem dedit. Sed neque Gregorius diu superstes fuit, nam anno 604. die 12. Martii ad Superos abiit. Hic profectò non tam ob gesta scribenda, quam ob scripta legenda Magni cognomento publicâ famâ decoratus est; animi certè magnitudinem in profligando schif-

mate testatam reliquit. Nam cum pestis illa teterrima latè per Italiam serperet, intrâ Aquilejensium confinia morbum incluserat, penitusque extinxisset, nisi Imperatoris decreta eisdem vora, ac conatus frustraissent. Hic Synodi V. calumniatores vocavit impericos, ac stultos lib. 3. Epist. 4. ad Theodelindam, itemque 33. *maligni spiritus instigatione persuasos, homines malitiosæ mentis, & ignorantie cæcitatatis laborantes.* Lib. 5. Epist. 2. lib. 7. Epist. 5.

Cæterum nec Severus Aquilejensis Episcopus Gregorii morte diu lætatus est; nam & ipse anno 605. satis concessit, cuius elogium in Utinensi Patriarcharum aulâ ab auctore rerum à Severo gestarum prorsus inscio inscriptum recitat Palladius junior lib. 1. Hist. Forojulienfium, cuius fragmentum superius correximus. Illud sanè tolerari nullo pacto potest, quod de eodem ibidem scriptum legitur *sanctè vixit, obiitque.* Etenim usque ad sancti Gregorii mortem Severus Schismaticorum caput extitit, & non modò ipse ad Ecclesiæ unionem venire reculavit, sed & Firminum Episcopum Tergestinum præmiis quidè iterum ad Schisma pallexit, dein recusantem civilibus disensionibus afflixit. Idem contra Gregorium semper stetit, ac datis ad Mauricium literis sancti Pontificis desideria, atque operam eluxit. Hinc saltem omnino est, quod in MS. Chronico Aquilejensi apud Dandalum ab Ughello in tabulis Gradensium Patriarcharum laudatum legitur, Severum à sancto Gregorio Patriarchalis sedis ad Gradum translationis iteratam approbationem obtinuisse. Ad eò enim Gregorius Severi nomen abhorruit, ut illius Urbem vel elemosynis indignam prorsus arbitraretur. Joannes Diaconus lib. 4. de Vita sancti Gregorii c. 38. ita scribit: *Denique Severus, quia ad unitatem sanctæ universalis Ecclesiæ redire non meruit, ad sciendum quoque suâ ipsius dioceseos unitatem Romanum Pontificem suâ recordiâ suscitavit, adeò ut ab ipso illius obitu tempore Aquilejensis diocesis in duos Metropolitanos Catholicorum videlicet, & Schismaticorum divisa sit, neque potuit postmodum, licet omnes generaliter ad unitatem de Schismate repedarerint, ad pristina conjunctionis unionem usque hætenus reformari.* Hæc ille.

Mortuo itaque in Schismate Severo Marcianum quandam successisse Chronicon Aquilejense, ac Danduli historia recitant, adduntque per triennium eam sedem tenuisse. Sed ex Joanne Diacono mox laudato oppositum patet, nempe à Severi obitu diocesis Aquilejensem in duos esse distractam, quod etiam constat ex literis Schismaticorum, quas ex veteri MS. laudat Baronius ad annum 605. *D. functo, inquit, itaque Severo ordinatur loco eius Joannes Patriarcha in Aquilejâ eo tempore, quo Agilulphus Rex Longobardorum regnabat, in Gradu quoque ordinatus est hæreticus Candianus.* Etenim Gradenses Catholicum Antistitem volebant, Aquilejenses verò Schismaticum; cumque nullâ ratione convenire possent, Aquilejenses Joannem Abbatem Synodi V. proscriptorem elegerunt, Orthodoxi verò Gradenses Candianum Ariminensem sacris præfererunt, de quâ re etiam scribit Paulus Diaconus lib. 4. de Gestis Longobardorum cap. 34. Agilulphus Aquilejensi Schismatico studebat, Exarchi Gradensem Antistitem tuebantur, quòd Gradus Græco Imperatori parebat, Aquilejâ verò Agilulpho. Baronius satis acrem Joannis Schismatici Epistolam ad Longobardum Regem recitat, in quâ de æmuli consecratione ait: *Et Petrus, & Providentius, seu Agnellus Episcopi Istriae, qui adhuc fidem sanctam tenebant,*

renebant, & Candiano necdum consentiebant, de Ecclesiis suis à militibus tracti, & cum gravi injuriâ, & contumeliis ad eum venire compulsi sunt. Sed isthæc esse mera mendacia arbitror. Nam illi duo Episcopi ad Catholicam unitatem velle se venire per literas Gregorio significaverant, ut dictum est. Cæterum utrumque Episcopum in Candiani sententiam Catholicam descendisse, nec homo schismaticus potuit inficiari. Quantâ verò rabie in Orthodoxum Antistitem fremeret, ex hac ejusdem ad Agilulphum Regem adhortatione innotebit: *Sic laborate, ait, & agite, quatenus & fides Catholica vestris augeatur temporibus, & in Gradenſi castro, postquam infelix Candianus de hoc sæculo ad æterna supplicia transmigravit, altera iniqua ordinatio ibi minimè celebretur.* Ita stulti, atque imperiti homines æterna supplicia, quibus ipsi destinati erant, Catholicis interminabantur.

S. VI.

Aquilejensis Ecclesia Quintam denique Synodum recipit.

Metropolita Aquilejensis antiquâ jurisdictione multatus longè pejori in Ecclesiam Romanam animo cum subditis provincialibus evaserat. Etenim Romanus Pontifex Gradenſis Archiepiscopi inaugurationem non modò probaverat, verùm etiam illius Auctor fuerat, quod ex laudato Joanne Diacono lib. 4. de Vitâ Gregorii Magni cap. 38. colligitur, ubi scribit de Schismatico Aquilejæ, *ad sciendum quoque suæ ipsius diœceseos unitatem Romanum Pontificem suâ recordiâ suscitavit.* Eandem etiam divisionem Phocæ nomine ratam habuit Smaragdus, cujus fides jam Gregorio, ac Pelagio illâ in re fati probata fuit, nam Schismaticis semper infestus strenuam Apostolicæ Sedi operam navavit. Mortuo Longobardorum Rege Agilulpho Theodelinda, Adolvaldo filio ob ætatem ad regnandum nondum idoneo, Longobardos gubernavit, eximix quidè & prudentiæ, & pietatis scæmina. Illa autem acceptâ à Gregorio Quintâ Synodo alieno à Schismaticis animo esse cœperat, cum in illâ Concilium Calchedonenſe, quod ad dogmata spectat, ex integro suscipi cognovisset. Quare cum Itriæ Episcopi Firminus, Petrus, Providentius, aliique ad Romanam Ecclesiam accessissent, eorum exemplo & Venetiæ Præsules, qui subjectas Theodelindæ diœceses regebant, paulatim à Schismate discessere, solis Aquilejensibus in rebellionem perseverantibus. Et quidè universis Orbis Catholicis exceptis Istriis, & Venetis, & quibusdam Francis jam vivente Gregorio Synodum V. recipiens Apostolicam Sedem reverebatur. Testatur hoc S. Pontifex lib. 7. Epist. 5. ad Brunichildam: *Sed ita illos erroris labe imbibit, ut ignorantia suæ credentes universalem Ecclesiam, atque omnes quatuor Parochias non ratione, sed malitiosâ mente tantummodò refugiant.* Quare cum nemine Patriarcharum, vel quocunque Metropolita seditiosi illi communicabant, sed Catholicam fidem intrâ Aquilejensem diœcesim toto Orbe reliquo exactam se recepisse, stultissimi homines jactabant. Ita sub Adolvaldo Rege in schismate vixit Ecclesia Aquilejensis, furentis etiam Monachi doctrinâ paulò post in eodem errore confirmata. Rem narrat Jonas Monachus in libro de Vitâ S. Eustasii, qui tomo tertio operum Bedæ insertus est, indeque eandem historiam suis annalibus inseruit Baronius ad Annum 617. Sigonius

verò ad annum 621. Agrestinus quidam à Luxovienſi monasterio egressus, vanâ divini verbi populis annunciandi cupidine actus in Bojariam venit, eumque illi genti se haud acceptum esse intelligeret, superatis alpibus Aquilejam descendit, statimque Schismaticorum discipulus factus mox Schismatis magister evasit. Literas per Aureum Adolvaldi Regis Notarium ad Sanctum Attalam Monasterii Bobiensis Abbatem per summam temeritatem mittere ausus est, sanctissimo viro schisma persuasurus. *Aquilejenses, enim, inquit Jonas, discordabant à communione Sedis Apostolicæ, de qua Dominus in Evangelio ad B. Petrum loquitur: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam &c. ob trium videlicet capitulorum dissensionem, quæ presenti operi necessarium non duximus inferere. Itaque veniens Aquilejam socius statim schismatis effectus, Romanæ Sedis à communione sejunctus, ac divisus est, totius orbis communionem, quicumque Romanæ Sedi jungeretur, damnans, in solâ Aquilejâ orthodoxam fidem retineri decertans.* Anno etiam 630. quidam Fortunatus sedem Gradenſem invasit homo schismaticus, qui postea sibi timens ad Longobardos fugit, de quo Chronicon Aquilejense apud Ughellum tom. 5. Italiæ Sacræ: *Fortunatus quidam hereticus Pontificatum arripuit, qui quintam Synodum minimè recipiens ob sui erroris piaculum &c. fugit cum sacrâ suppellectile in Longobardiam.* Hujus Schismatis Aquilejensis terminum omnes ponunt Sergio Pontifice, qui anno 678. Romæ sedit, ex Beda in Chronico circa tempora Tiberii Abſimari ubi hæc tradit: *Synodus Aquilejæ facta ob imperitiam fidei V. universale Concilium suscipere diffidit, donec salutaribus B. Papæ Sergii monitis & ipsa huic cum cæteris Ecclesiis annuere consentit.* Hæc ipsa ad verbum transcripsit Paulus Diaconus lib. 6. Hist. Longob. cap. 14. qui post mortem Bedæ vixit sub Desiderio Rege, & Carolo Imperatore. Verùm longè antè Antistites Aquilejenses Synodum V. damnato Schismate receperant. Nam Maximus Archiepiscopus Aquilejensis in Synodo Lateranenſi sub S. Martino Papa celebratâ anno 649. Secretario primo hæc pronunciauit: *Contrâ Theodorum autem, & Origenem in Sanctâ Quintâ Synodo accusator quidè nullus, sed tantummodò eorum conscripta ad accusationem ipsorum, & reprehensionem sufficere noscuntur.* Antè Sergium etiam in Synodo sub S. Agathone Romæ habitâ in literis ad Imperatores, quæ recitantur in Synodo VI. act. 4. hæc habentur: *Hoc idem etiam & Sancta Synodus, quæ sub augustæ memoriæ Justiniano Principe in Constantinopoli congregata est, in septimo definitionum capitulo prædicat &c.* Huic verò epistolæ legitur inter alios subscriptus Antistes Aquilejensis: *Agatho Episcopus S. Ecclesiæ Aquilejensis provinciæ Istriæ in hanc suggestionem, quam pro Apostolicâ nostrâ fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.* Sequuntur postea ejusdem suffraganei Cyriacus Polensis, Aurelianus Parentinus, Ursinus Cenenſis, Andreas Vegliensis, Gaudentius Tergestinus, Benenatus Opiterginus, Ursinianus Pucinanus, aliàs Petenenſis, Paulus Patavinus, & Paulus Altinas. Quare antè Sergium Ecclesia Aquilejensis, & suffraganei Episcopi non modò ad Ecclesiam Romanam accesserant, verùm etiam Synodum V. pleno ore laudantes decessorum errorem, diuturnamque pervicaciam detestabantur. Nonnullis fortè, at non illis quidè Episcopis, sed è plebe adhuc eâ de re hæsitantibus Sergius verum dogma declaravit.

Quæri hic potest, num tot Episcopi, qui contrâ Sedem Apostolicam obstinati Synodum V. damnarunt,